

Meri Roberts Rinehart

17 dekabr 2016

WWW.KASPI.AZ

PROZA
14

Xəstə qadının yatdığı otaq rahat mebellər vardı, bir sözlə, yataqdakı xəstə üçün hər cür şərait yaradılmışdı. Amma bütün bunlarla yanaşı, yatmaq üçün ona yuxu dərmanı, ağrıları sakitləşdirmək üçün isə ağrıkesici vurulurdu. Onun üzü başını qoyduğu balışın üzünə kimi ağappaq, göz qapaqları isə çox vaxt yumulu olardı.

İndi otaqda tək idi. Ona qulluq edən xidmətçi bir az əvvəl anasını görməyə gələn, onu görəndə sevindiyindən nə edəcəyini bilməyən uşağı da götürüb otaqdan çıxmışdı. Çünki qadın demişdi ki, uşağın səsi onu narahat edir.

- Onu otaqdan çıxart! - xəstə qadın xidmətçiyə hirsli-hirsli demişdi.

- Əzizim, gəl səni uşağ otağına aparım, - xidmətçi qadın ağlayan uşağı qucağına alıb o biri otağa aparmaq istədi.

-Yox! yox! Yox! Mən burda qalmaq istəyirəm. Mənə ananın yanında oturmağa icazə verəcəksən, elə deyil? - uşağ otaqdan çıxmaq istəməyib etiraz etmişdi.

- Anan xəstədir, sən səs salıb onu narahat edirsən, - xidmətçi qadın uşağı sakitləşdirməyə çalışdı.

- Yox, mən onu narahat etməyəcəm, sakit duracam!

- Niyə dayanıb bu uşağın dediyinə qulaq asırsan? - xəstə qadın xidmətçinin üstünə qışqırdı. - Bu otaqda mənə sakitlik yoxdur! O otağa girəndən başım ağrıyır. Daye nə üçün ona mənim otağıma gəlməyə icazə verir?

Xidmətçi qadın ağlayan uşağı otaqdan çıxarıb aparanda xəstə qadın başını əlləri arasına alıb zarıdı:

- Ah, başım! Gör başım necə zoqquldayır! Bayaq heç belə ağrıyırdı başım. Elə bil bu dəqiqə başımın damarları partlayacaq. Niyə bu uşağı sakitləşdirmirlər?

Uşağ isə hələ də ağlayırdı, uşağın səsi qadının qucaqlarında cingildəyirdi. Deyəsən, heç daye də uşağı sakitləşdirə bilmirdi, ona görə də xidmətçi qadın uşağ otağında qalıb bir müddət xəstə qadının çarpayısının qırağında oturmadı.

Bir az keçəndən sonra uşağ səsinə kəsdi.

Günəşin şüaları pərdənin arasından otağa düşürdü. Günəş şüaları divardakı gözəl qadın şəklinin alnında bərk vururdu. Bununla sanki ona həyat bəxş edirdi. Çox füsunkar mənzərə idi. Çarpayıda yatan qadın da gözlerini divardakı şəkllə zilləmişdi.

Kənardan baxana elə gəlirdi ki, şəkllə baxan xəstə qadın ağrıları unudub. Ah, bəlkə belə deyildi. Qadın belini azca dikəldib zəngin qotazından hirsli-hirsli dardı, sonra isə zarıya-zarıya yerinə uzanıb gözlerini yumdu.

Xidmətçi qadın sakitləşmiş uşağı dayəyə verib cəld xəstə qadının otağına qaçdı.

- Günün şüası gözlerimi kor edir, - xidmətçi qadın otağa girən kimi xəstə dedi. - Sən nə yaman diqqətsiz olmusan, bu pərdəni niyə yana çəkmisən?

Xidmətçi qadın pərdəni çəkən kimi xəstə qadının üzünə gülümsəyən günəş şüası görünməz oldu. Otağa indi pərdə arxasından cüzi işıq düşürdü.

- Bu gülləri də rədd elə burdan, onların dəhşət pis qoxusu var!

Bu bir buket güllü qadının rəfiqələrindən biri göndərmişdi. Bir an içində xidmətçi bu buketi də götürüb otaqdan çıxdı. Yarım saat sonra xidmətçiyə elə gəldi ki, xəstə qadın yuxuya gedib, amma elə bu vaxt qadının səsi gəldi.

- Ah, bu necə də məni narahat edir! - o deyindi.

- Səni nə narahat edir belə? - xidmətçi iltifatla soruşdu.

- Nə olacaq? Kaminin üstündəki gəlincik. Gəlinciyin yeri ora deyil. Onu başqa yerə qoy! Ah, əzizim! Zəhmət olmasa o odekolon şüşəsini də düzəlt! Nəyinsə əyri durmasına dözə bilmirəm. Merinin şərfini də komodonun üstündən götür! O həmişə heç nəyi öz yerinə qoymur.

Otaqda qadını hirsəndirən nə varsa xidmətçi götürdü. Xəstə qadın bir müddət sakit durdu, amma o yenə də əsəbi görünürdü, sanki nəyinsə onu hirsəndirməyini gözləyirdi.

Aşağıdan qapının zəngi eşidildi, uşaqlar hay-küylə yuxarı çıxdılar.

- Hə, indi də uşaqlar məktəbdən gəldi. Onları mənim otağıma qoyma! Bu gün özümü çox narahat hiss edirəm, başım da bərk ağrıyır!

Qadın sözünü bitirməmiş iki balaca qız qışqıra-qışqıra otağa girdi.

- Ah, ana, əziz ana! Sənə şad xəbərimiz var! Martin müəllimə deyir ki, biz bu gün ikimiz də dərsimizə əla...

Qızların sözü ağzında qaldı, çünki xidmətçi qadın bir əlini dodağına qoyub onlara "sakit" dedi, xəstə qadın isə əlini yelləyib onlara otaqdan çıxmağı işarə etdi. Yazıq uşaqlar şad xəbəri deməyə imkan da tapmadılar. Onlara elə gəlirdi ki, anaları bu xəbəri eşidib sevinəcək. Beləcə, xidmətçi qadın qızları da otaqdan çıxardı.

Qızların üzünə kədər qondu. Xidmətçi uşaqları otaqdan çıxaranda ana heç pis olmadı, sanki o uşaqlarına qayğı göstərməyi unutmuşdu.

Axşam olanda xəstə qadının əri işdən qayıtdı. O qadının çarpayısının qırağında oturub onun halını xəbər aldı. Ancaq hansı sual verdisə qadın gileyləndi. Qadının sözlərini eşidəndə kişinin üzündəki təbəssüm yox oldu. Kişi qadına qarşı laqəyb deyildi, bəlkə onun arvadına olan münasibətini görüb başqa kişilər ona qibtə edərdilər. Amma qadın yalnız özünü düşü-

Amerika ədəbiyyatı

nürdü.

Beləcə, çarpayıda yatan bu şikəst qadının vəziyyəti get-gedə pisləşirdi. Onun vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün heç nə kömək etməzdi. Onun ruhu xəstəydi, bu da onun eqoizmindən irəli gəlirdi. O heç vaxt başqalarına görə öz ağrısını gizlətməzdi. Bu qadın onu sevenlərə əzab verir, onlar üçün yükə çevrilmişdi. Onun yanında olanda yazıq uşaqlar qorxudan səslərini çıxarmır, onların üzündəki təbəssüm itirdi.

Bu bədbəxt şikəst qadının rahat, gözəl evindən bir az aralıda başqa bir xəstə qadın da yaşayırdı. İndi gedib ona da baş çəkəcəm. Bu qadının otağı kiçikdir, demək olar ki, mebelləri çox köhnədir. Xəstənin rahatlığı üçün lazımı şərait yoxdur.

Onun otağına daxil oluram. İlahi, bu qadının çuxura düşmüş gözleri necə də işıqlıydı! Mən onun bir dəri, bir sümük olan ağappaq əllərini sıxıb kədərli-kədərli onun halını xəbər alıram.

Amma qadın suallarına ümidlə cavab verir. Səsinə kədər hiss olunmur.

- Ağrılarınız olurmu?

- Hə, ən çox gecələr ağrılarımlı olur. Gün ərzində başımı qatmağa çox şey olur. Uşaqlarımı fikirləşirəm, özümü fikirləşməyə vaxt qalmır ki, ağrılarımlı hiss edəm.

Uşaqlara qayğı göstərmək özü bir müalicə üsuludur!

İlahi, o belə deyəndə necə də gülümsəyirdi! Onun

- Hə, yatıb! Balaca qızum! Yanağında hələ də yaş qalıb! Onun beşiyini yaxına gətir, qoy onu öz yerinə qoyum.

- Ana, o ağrıdır, onu sən götürüb qoyma beşiyə! - Meri deyir. - Yoxsa başın ağrıyır!

Qızlardan böyüyü balaca bacısını ehtiyatla qucağına alıb beşiyinə qoyur.

- Bu gün dərslərinizə yaxşı cavab verdiniz? - ana onlardan soruşur.

- Hə, mən bircə sözü də buraxmadım, əzbərdən dedim, - Meri deyir.

- Elə mən də! - Anna cavab verir.

- Çox şadam buna! Biləndə ki, siz dərslərinizə yaxşı cavab vermişsiniz, çox sevinirəm. İndi isə gedib bir az həyətdə oynayın.

Balaca qızlar otaqdan çıxırlar, çox çəkmir ki, həyətdən onların səsi eşidilir. Onlar bərkdən danışib-gülürlər. Deyəsən, səslərinin belə bərk çıxmağından xəbərləri yoxdur.

- Uşaqlar çox bərk qışqırır, başınız ağrıyır, - mən ona deyirəm.

- Ah, yox, - qadın gülümsəyib cavab verir. - Uşaqların səsi heç vaxt məni narahat etmir. Əgər onların dalaşdığını eşitsəydim, bax, onda başım ağrıyardı. Onlar neçə saat məktəbdə olublar, indi bir az istirahət etməyə haqları var. Hər dəfə güləndə onların ciyəri genişlənir, damarlarında qanın sürəti artır, bu da həm bədəne, həm də beyinə güc verir. Bunu fikirləşməkdən həzz al-

İki yataq xəstəsi

He kəya

bu bir cümləsində həyat fəlsəfəsi vardı. Bəli, qayğı özü sağaldandır, müalicə vasitəsidir.

Bu vaxt uşağ səsi eşidilir. Deyəsən, o ağlayırdı.

- Əziz Eggi balam ağlayır! - qadın sakitcə dayanıb qulaq asır. Uşağ səsinə kəsmir.

- Yazıq uşağ! Ona nəşə olub. Zəhmət olmasa qapını açarsınız?

Mən ayağa durub qapını açıram. Xəstə ana bir neçə dəfə "Eggi" deyib çağırır. Amma onun səsi o qədər zəifdir ki, çətin ki, uşağ onun səsinə eşidə bilsin.

Mən tez ananın arzusunun yerinə yetirirəm, gedib ağlayan uşağın qolundan tutub deyirəm:

- Anan səni görmək istəyir, Eggi!

Sanki sözlərimdə sehr vardı. Uşağ səsinə dərhal kəsir, onun üzünə təbəssüm qonur.

- Balaca göyərçin! Sənə nə olub? - belə deyib balaca Eggini qucağına alıb ananın yanına gətirirəm.

Uşağ isti yanaqlarını anasının soyuq üzünə söykəyir, bir əlini onun döşünə qoyur.

Qadının üzündəki təbəssümü görsəm də ona bir sual verirəm:

- Uşağ sizi narahat etmir?

- Mən Eggisiz ayrı dura bilmirəm. O məni az hallarda incidir. Hələ çox balacadır. Ana ona qayğısı lazımdır.

- Çox vaxt yanımdan əl çəkirm.

Qapının zəngi çalınır. Pilləkənlərdə ayaq səsləri eşidilir. Qapı açılır və iki balaca qız otağa daxil olur. Onlar məktəbdən qayıdılar. Görəsən, bu qadın da əlini qaldırıb onlara sakit durmağı deyəcək? O da baxışıyla, ya da sözüylə onların üzündəki təbəssümü yox edəcək?

Ah, deyəsən, belə deyil!

- Meri, necəsən? Anna, bəs sən? - onlar otağa girən kimi ana deyir.

Qızlar ananın yanına gəlib onun üzündən öpürlər.

- Özünü necə hiss edirsən, ana? - qızlardan böyüyü anasından soruşur. - Başın yenə də ağrıyır?

- Əzizim, yox, başım indi ağrıyır. Bir az əvvəl bir az ağrıyırdı, amma indi bir az yaxşıyam.

- Ana, başın niyə ağrıyırdı?

- Eggi bir az narahat idi, ona görə mən də çox pis oldum. Onun ağladığını eşidəndə gicgahlarımdan ağrı tutdu. Amma onun balaca üzünü gören kimi ağrıları yox oldu.

- Ana, o qucağında yatıb! - Anna deyir.

ram. Bu mənə xeyirdir. Onların dərstdən gəlib sakit oturmağındansa həyətdə oynamaları daha yaxşıdır. Onlar evdə pıçılıyla danışsındılar, ya da barmaqlarının ucunda gəzsəydilər onda çox narahat olardım.

Mən onun sözüne etiraz edə bilmədim. O düz deyirdi.

- Bəs o biri binadan gələn səs sizi yormur? Çəkil səsinə deyirəm.

- Hansı səs? - o soruşur.

- Qonşu binada tikinti gedir, ordan gələn səsi deyirəm.

O bir an susub qulaq asır, sonra cavab verir:

- Ah, yox! Siz deməyəsiniz mən heç bu səsi hiss etməzdim. Belə şeylər heç vaxt məni narahat etmir. Çünki mənim fikrim başqa yerdə olduğundan o səsi vətənimə almıram. Düzdür, mən şikəstəm, yeriyə bilmirəm, demək olar ki, əllərimi güclə tərpedirəm. Amma düşünmələri heç vaxt ölməyə qoymamışam. Üç uşağ anası olan bir qadın beynini məşğul etməyə çox fikir var. Əgər mən bütün günü öz zəifliyimi fikirləşsəydim, onda bədbəxt, əsəbi, ümitsiz varlıq olardım. Həm özümə, həm də ətrafımdakılara əzab verərdim.

- Sizə başqalarının qayğısı, gücü lazımdır.

- Hə, onlar mənə bu gücü verir, bu qayğıni hiss edirəm, - qadın dərhal cavab verdi. - Yox, elə bilməyin ki, mən bunu onlardan tələb edirəm. Onlar bunu ürəkdən edir. Mən ərimin, uşaqlarımın, dostlarımla mənə olan qayğısının əvəzini çətin ki qaytara biləm. Elə bilirsiniz bütün günü gileyləndiyim üçün onlar mənə qayğı göstərirmi? Yox! Mən onlara ağrılarımlı bildirmirəm. Onlar mənə qayğı göstərəndə isə ağrılarımlı unuduram. Onları o qədər çox sevirəm ki, onların bir saniyə də kədərli olmağını istəmirəm.

İlahi, o danışanda onun solğun üzündə necə bir təbəssüm vardı!

Bu qadın evindən çıxanda sanki həyat dərsi keçmişdim. Xəstə olanda evimizə kədər gətirməli deyilik. Nədənə əzab çəkəndə yalnız özümüzü düşünməməliyik.

Ola bilər ki, bədən gücsüz olsun, əllə, ayaqlar tərpedənə bilməsin, əsas odur ki, ürəkdə ümid, beyində güc olsun!

İngilis dilindən tərcümə edən:
Sevil Gültən